

VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

DR. FELDMAN ZSOLT
agrárgazdaságért felelős helyettes államtitkár

Ügyiratszám: ApF/52/2013.

NEMZETI STRATÉGIA MÓDOSÍTÁSA

ISKOLAGYÜMÖLCS-PROGRAM
2012/2013.

(1234/2007/EK tanácsi rendelet 103ga. cikke és 288/2009/EK bizottsági rendelet 3. cikke alapján)

1. Célok

Magyarországon az 1990-es évek elején jelentős mértékű visszaesés volt tapasztalható a lakosság zöldség-, és gyümölcsfogyasztásában, amelynek eredményeként a fogyasztás messze elmarad az Egészségügyi Világszervezet által javasolt napi 400 grammos értéktől. A zöldség- és gyümölcs-fogyasztás a KSH (2013) adatai alapján az alábbiak szerint alakult:

1. táblázat

Zöldség-, gyümölcsfogyasztás alakulása Magyarországon 2002-2010. között

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gyümölcsfogyasztás (kg/fő/év)	48,1	52,4	48,5	45,1	44,6	44,9	42,0	42,2	37,1
Zöldségfogyasztás (burgonya nélkül) (kg/fő/év)	62,7	56,3	60	57,9	53,9	52,5	52,3	51,6	47,8
Zöldség-, gyümölcsfogyasztás összesen (kg/fő/év)	110,8	108,7	108,5	103	98,5	97,4	94,3	93,8	84,9
Napi zöldség-, gyümölcsfogyasztás (kg/fő/nap)	0,304	0,298	0,297	0,282	0,270	0,267	0,258	0,257	0,233

Forrás: KSH, 2013.

Mivel az egészséges táplálkozás alapvető szerepet játszik az elhízás gyakoriságának csökkentésében, és így azon egészségügyi problémák kockázatának visszaszorításában, amelyek kialakulását elősegíti az elhízás, – köztük a szív- és érrendszeri megbetegedések és a 2-es típusú cukorbetegség –, továbbá mivel az egészséges táplálkozási szokások gyermekkorban alakulnak ki, különösen fontos feladat a gyermekek zöldség-gyümölcs fogyasztásának hosszú távú növelése, és az étkezési szokásaik megváltoztatása a túlsúlyosság és az elhízás elleni küzdelem érdekében.

Természetesen amennyiben a program révén sikerül hosszútávon és tartósan emelni a zöldség-, gyümölcsfogyasztást, az a zöldség és gyümölcs iránti kereslet növelésén keresztül hozzájárulhat a termelői jövedelmek stabilizálásához is.

2. Engedélyezett termékek

a) Az iskolagyümölcs-program keretében adható friss zöldségfélék:

cékla
édes paprika
karalábé
karfiol
káposzta
paradicsom (koktélpáradicsom is)
reték
saláta
sárgarépa
uborka
zeller (kizárólag szülői nyilatkozattal, hogy a gyermek nem allergiás a termékre)
zöldborsó

b) Az iskolagyümölcs-program keretében adható friss gyümölcsfélék:

alma
csemegeszőlő
cseresznye
dió (héj nélkül; kizárólag szülői nyilatkozattal, hogy a gyermek nem allergiás a termékre, legfeljebb 30 g mennyiségben)
földieper (kizárólag szülői nyilatkozattal, hogy a gyermek nem allergiás a termékre)
görögdinnye
kajsziarack
körte
mandula (héj nélkül; kizárólag szülői nyilatkozattal, hogy a gyermek nem allergiás a termékre, legfeljebb 30 g mennyiségben)
málna
meggy
mogyoró (héj nélkül; kizárólag szülői nyilatkozattal, hogy a gyermek nem allergiás a termékre, legfeljebb 30 g mennyiségben)
nektarin
őszibarack
ribizskék (fekete ribiszke, piros ribiszke, fehér ribiszke)
sárgadinnye
szilva
szeder

c) Az iskolagyümölcs-program keretében adható feldolgozott gyümölcs- és zöldségfélék:

savanyú káposzta (só nélkül érlelt)
gyümölcslé (100%-os)

- alma
- körte
- kajsziarack
- őszibarack
- szilva
- meggy
- földieper
- fekete ribiszke

zöldséglé (100%-os)

- paradicsom
- sárgarépa
- cékla
- sütőtök

gyümölcs- és zöldséglé keverék

A feldolgozott termékek az oktatási intézményekben tanuló gyermekeknek az iskolagyümölcs-program keretében gyümölcs-, zöldség-, feldolgozottgyümölcs- és feldolgozottzöldség-, valamint banántermékekkel való ellátásához nyújtott közösségi támogatás tekintetében az 1234/2007/EK tanácsi rendelet alkalmazásával kapcsolatos részletes szabályok megállapításáról szóló 288/2009/EK bizottsági rendelet 3. cikk (2) bekezdésének megfelelően nem tartalmazhatnak

- hozzáadott cukrot,
- hozzáadott zsírt,
- hozzáadott sót,
- hozzáadott édesítőt.

A gyümölcslevegek meg kell felelniük a gyümölcslevekről és egyes hasonló, emberi fogyasztásra szánt termékekről szóló 2001/112/EK tanácsi irányelv I. melléklet I. fejezet 1. pontjának a) alpontjában előírtaknak.

A szeletelt, darabolt, előcsomagolt friss termékek (pl. alma, sárgarépa, karalábé) a Magyar Élelmiszerkönyv kötelező előírásairól szóló 152/2009. (XI. 12.) FVM rendelet 5. mellékletének C részében az előcsomagolt, fogyasztásra kész hűtött gyümölcsök és zöldségek esetén alkalmazható élelmiszer-adalékanyagokat tartalmazhatják, úgymint:

- E 300 aszkorbinsav *quantum satis*
- E 301 nátrium-aszkorbát
- E 302 kalcium-aszkorbát *quantum satis*
- E 330 citromsav
- E 331 nátrium-citrátok
- E 332 kálium-citrátok
- E 333 kalcium-citrátok

Hetente legalább kétféle terméket kell kiosztani. A programban ökológiai termesztésből származó termék is szállítható.

A programban **a regionális termékeket kell előnyben részesíteni** szervezési, logisztikai és környezetvédelmi szempontok miatt.

A regionális termékek előnyei:

- Rövid szállítási távolság, kevesebb üvegházhatású gáz- és egyéb káros anyag-kibocsátás.
- Egyszer használatos göngyöleg helyett cseregöngyöleg alkalmazása.
- Nem szükséges szállítási szolgáltatás bevonása az iskolagyümölcs-programba.
- Alacsonyabb szállítási költségek, kedvezőbb szállítási költség/termékköltség arány.
- Közvetlenebb kapcsolat a kedvezményezettek és a beszállító között.
- Kisebb mennyiségek kiszállítása is lehetővé válik, így biztosítható a logisztikai központoktól távol eső, kis létszámú vidéki iskolák részvétele is az iskolagyümölcs-

programban, azaz a tanulók hozzáférése az egészséges táplálkozást elősegítő intézkedéshez, ezzel is növelve esélyegyenlőségüket. Ezek az iskolák a fekvésük, illetve anyagi lehetőségeik révén ugyanis kevésbé tudják biztosítani a tanulók számára az esélyegyenlőséget javító intézkedésekhez, eszközökhöz való hozzáférést.

- A köznevelési intézmények és a beszállítók közös érdeke (a gyermekek zöldség-, gyümölcsfogyasztásának növelése) pozitív hatással lehet a program megvalósítására. Pl. a beszállító is érdekeltté válik a kísérő intézkedések végrehajtásában, hozzájárulhat azok körének bővítéséhez, finanszírozásához; a program helyi szinten betöltött promóciós szerepe következtében a beszállító fokozottan érdekelt a magas minőségű termékek szállításában.
- A köznevelési intézmények és a beszállítók közötti személyes kapcsolat további együttműködési formákat indukálhat többek között az egészségesebb életmódra nevelés érdekében.
- Könnyebben megszervezhető a termékek közvetlenül fogyasztásra alkalmas állapotban történő szállítása.

3. Biztonság

Az iskolagyümölcs-program keretében csak olyan fogyasztásra közvetlenül alkalmas termék szállítható az iskolákba, amely megfelel az 1234/2007/EK tanácsi rendeletnek a gyümölcs- és zöldség-, valamint a feldolgozottgyümölcs- és feldolgozottzöldség-ágazatra alkalmazandó részletes szabályainak a megállapításáról szóló, 2011. június 7-i 543/2011/EU bizottsági végrehajtási rendelet I. mellékletében előírt forgalmazási-minőség szabványokban meghatározott I. osztályra vonatkozó követelményeknek és a hatályos növényvédőszer-maradék határérték előírásoknak, valamint a feldolgozott termékek esetében a hatályos élelmiszer-biztonsági és higiéniai szabályoknak.

4. Modell

Földrajzi szint: nemzeti program.

Az iskolagyümölcs-program megvalósítására országos szinten kerül sor a köznevelési intézmények részvételi szándékának figyelembevételével.

Disztribúció szervezése: decentralizált.

Elosztási modell: tanulónként legalább heti 2 adag termék kerül kiosztásra. A termékek köznevelési intézményeknek történő szállítása legalább heti gyakoriságú.

5. Időtartam

A program időtartama legalább két hónap az első és a második tanítási félév tekintetében egyaránt. A köznevelési intézmény és a beszállító megállapodhat ennél hosszabb időtartamban is, amely azonban leghamarabb a tanév első napján kezdődhet, és legkésőbb a tanév utolsó napján ér véget.

6. Eszközök

Nem támogatandó a berendezések beszerzése, bérlése, kölcsönzése és lízingje, mivel a beszállító a terméket tisztítva, fogyasztásra közvetlenül alkalmas állapotban adja át a köznevelési intézménynek.

7. Célcsoport

Az iskolagyümölcs-program célcsoportja a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 7. § (1) bekezdés b) és g) pontja szerinti általános iskola 1-4. évfolyamán tanuló gyermekek. A jövőben a célcsoport fokozatosan kiterjesztésre kerülhet az általános iskola felsőbb évfolyamaira.

8. Az oktatási intézmény fogalma

Köznevelési intézmény: a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény) 2. § (3) bekezdésében meghatározott fenntartású, a köznevelési törvény 7. § (1) bekezdés b) és g) pontjában meghatározott intézmény.

9. Az érdekeltek szerepvállalása

Az iskolagyümölcs-program stratégiájának és feltételeinek kidolgozásában részt vesz a Vidékfejlesztési Minisztérium, az Emberi Erőforrások Minisztériuma (korábban: Nemzeti Erőforrás Minisztérium), a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (korábban: Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal), az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet, az Agrárgazdasági Kutató Intézet, a Belügyminisztérium, a FruitVeB Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet és Terméktanács, a pedagógusok szakmai-érdekképviselői szervezetei, valamint a termelői érdekképviselői szervezetek.

A kísérő intézkedések és a kommunikáció megvalósítása alapvetően a köznevelési intézmény és/vagy a beszállító kötelessége. A kommunikációban, a kísérő intézkedések és az értékelés végrehajtásában szerepet vállalhat a zöldség-gyümölcs szakmaközi szervezet, az egészségügyi, oktatási, mezőgazdasági hatóságok és tudományos szervezetek.

A kommunikáció érdekében a 288/2009/EK rendelet 14. cikkének (1) bekezdésében említett és kötelezően alkalmazandó plakát mellett végrehajtható tájékoztató kampány, találkozó, konferencia, szeminárium és workshop is.

10. A programban alkalmazható kísérő intézkedések

Az iskolagyümölcs-program során a program hatékonyságának biztosítása érdekében legalább egy kísérő intézkedést végre kell hajtani. A kísérő intézkedések oktatási célokat szolgálnak és a célcsoport egészséges étkezési szokásokat, illetve gyümölcs- és zöldségáztatást érintő ismereteinek fejlesztésére irányulnak.

A választható kísérő intézkedések:

1. Az iskolagyümölcs-programmal kapcsolatos interaktív honlap létrehozása. Az intézkedés önállóan nem, csak más kísérő intézkedés kiegészítéseként alkalmazható.
2. Zöldség-gyümölcs termelői csoportokhoz, termelői szervezetekhez, termelőkhöz szervezett tanulmányutak.
3. Oktatási anyag, oktatási segédlet készítése/készíttetése és annak alkalmazása az egészséges étkezési szokásokat érintő ismeretek fejlesztése érdekében.
4. Az egészséges étkezési szokásokat, illetve gyümölcs- és zöldségágazatot érintő ismeretek oktatása valamennyi az iskolagyümölcs-programban résztvevő tanuló részére legalább három foglalkozási alkalommal.
5. A tanulók zöldség-, gyümölcsfogyasztásának és egészséges életmódjának ösztönzése érdekében szervezett verseny, pályázat, adott jutalom (apró ajándékok, pl. póló, matricák, kitűzők, írószerek, órarend, naptár, uzsonnás doboz, sportszer stb.). Az intézkedést úgy kell végrehajtani, hogy az oktatási célokat szolgáljon.
6. Kóstoltatás: legalább egy alkalommal 4 gyümölcs- és 4 zöldségféle biztosítása tanulónként. Az intézkedés kizárólag a beszállító és a köznevelési intézmény közös felelősségével alkalmazható. Az intézkedést úgy kell végrehajtani, hogy az oktatási célokat szolgáljon.

A köznevelési intézmény (az intézmény fenntartójának tájékoztatása mellett) és a beszállító a támogatott termék szállítására vonatkozó megállapodásban rendelkezik arról, hogy a fentiekben ismertetett intézkedések közül mely(eke)t valósítják meg, és hogy ki a felelős az intézkedés(ek) végrehajtásáért (a köznevelési intézmény, a beszállító vagy mindkettő).

A kísérő intézkedések a célcsoporton túl szolgálhatják más korosztályok ismereteinek fejlesztését is. A kísérő intézkedéseket alapvetően helyi szinten kell megvalósítani. Bizonyos intézkedések esetében, pl. iskolagyümölcs honlap fenntartása, a kísérő intézkedéshez való hozzáférés nem korlátozható.

11. A program költségvetése

A C(2012) 1966 final számú, 2012. március 29-i bizottsági végrehajtási határozatban Magyarország számára odaítélt közösségi támogatás összege: 3 615 573 EUR. A közösségi támogatási arány 69%.

A tagállami hozzájárulás a 288/2009/EK bizottsági rendeletben meghatározott közösségi támogatási arány figyelembevételével: 1 624 388 EUR. A tagállami támogatási arány 31%.

A program költségvetése összesen: 5 239 961 EUR.

A tagállami hozzájárulást állami forrásból kell finanszírozni tekintettel a szülők többségének anyagi leterheltségére, valamint arra, hogy a magánszféra és a szülői hozzájárulás országos szinten, egységesen nem biztosítható.

Nem támogatandó a különszámlázott szállítási költség. A szállítási költséget a termék ellenértékének kell magában foglalnia.

12. Menedzsment

Felelős: Vidékfejlesztési Minisztérium

Kapcsolattartó:

Név: MOLNÁR Marianna
Beosztás: közigazgatási tanácsadó
Intézmény: Vidékfejlesztési Minisztérium
Cím: 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 11., Magyarország
Tel.: +36 1 795 3943
Fax: +36 1 795 0091
E-mail: marianna.molnar@vm.gov.hu

13. Hozzáadott érték

Magyarországon az Európai Unió által társfinanszírozott program indulása (2009/2010. tanév) előtt nem volt a stratégiában bemutatott iskolagyümölcs-programnak megfelelő program. Rövid időtartamú (néhány hetes) kísérleti programokra, illetve termék szétosztás nélküli promóciós programra volt csupán példa.

Az iskolagyümölcs-programban a zöldség-, gyümölcstermékek kiosztása a szokásos, iskolai étkezések keretében biztosított zöldség-, gyümölcsmennyiségen felül történik. A kiosztást az iskolai étkezésektől függetlenül, attól eltérő időben kell elvégezni. Ez, valamint az elfogyasztott termék táplálkozás-élettani előnyeinek a tudatosítása biztosítja az iskolagyümölcs-program hozzáadott értékét.

Budapest, 2013. január 16.

Dr. Feldman Zsolt